

T.C.
ANAYASA
2. Bölüm

Esas No: 2016/172
Karar No: 2019/
Karar Tarihi: 28.05.2019

ANAYASA MAHKEMESİ N N 28/5/2019 TARİHLİ VE 2016/172 SAYILI
KARARI (BİRİNCİ BAŞVURU)

(2709 S. K. m. 5, 17) (5271 S. K. m. 112, 160) (6216 S. K. m. 50) (Anayasa Mahkemesi Çözümü m. 79) (ANY. MAH. 17.07.2014 T. 2013/293 E.) (ANY. MAH. 28.09.2016 T. 2014/798 E.) (ANY. MAH. 18.09.2013 T. 2012/969 E.) (ANY. MAH. 16.07.2014 T. 2013/6319 E.)

RGT: 20.06.2019
RG NO: 30807

KANUN BÖLÜMÜ

KARAR

EVİN BARI BAŞVURUSU

Başvuru Numarası: 2016/172

Karar Tarihi: 28/5/2019

Başkan: Engin YILDIRIM

Üyeler: Recep KÖMÜRÇÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör: Hüseyin KAYA

Başvuru: Evin BARI

Vekili: Av. Mahmut KAÇAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yakalama işlemi sırasında ve gözaltında darbedilme ile bu olay hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Ba vuru 29/12/2015 tarihinde yapılmı tır.

3. Ba vuru, ba vuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmu tur.

4. Komisyonca ba vurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmi tir.

5. Bölüm Ba kanı tarafından ba vurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmi tir.

6. Ba vuru belgelerinin bir örne i bilgi için Adalet Bakanlığı na (Bakanlık) gönderilmi tir. Bakanlık, görü bildirmemi tir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Ba vuru formu ve eklerinde ifade edildi i ekliyle ve Ulusal Yargı A ı Bili im Sistemi (UYAP) aracılı ıyla eri ilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle öyledir:

8. Ba vurucu 4/8/1992 do umlu olup Batman'da ikamet etmektedir.

9. Ba vurucu hakkında 12/2/2010 tarihinde Van'da bir terör soru turması kapsamında yakalama i lemi yapılmı tır. Ba vurucu, Van Cumhuriyet Ba savcılı ının (Cumhuriyet Ba savcılı ı) talimatı ile 12/2/2010-14/2/2010 tarihleri arasında iki gün gözaltında kalmı tır.

10. Ba vurucu üzerine atılı suçlamalarla ilgili olarak 14/2/2010 tarihinde Cumhuriyet savcısına ifade verdi i sırada, kolluk görevlileri tarafından darbedildi inden ikayet etmi tir. fadenin ilgili kısmı öyledir:

“... ”

Ben yukarıda belirtti im adreste ailemle birlikte Batman ilinde ikamet ederim. Ailemle sorunlar ya adı im için yakla ık bir haftadır. Van'daki akrabalarımın yanında ya ıyorum. Olay günü olan 12/02/2010 tarihinde Emin Pa a Mahallesiindeki akrabalarımın evinde bulunuyordum. Bakkala gitmek üzere evden çıkmı tım. Yolda gidiyordum. Boynumda da e arp ve atkı vardı. Yüzüm kapalı de ildi. Yolda giderken polis memurları beni ensemden tutup çekmek suretiyle arabalarına bindirdiler ve gözaltına aldılar, neden gözaltına alındı ımı daha sonradan ö rendim. Gözaltına alındı im sırada çevremde polislerin ta landı ı, molotof kokteyli atıldı ı, yola barikat kurulup, eylemlerde bulunup bulunulmadı ını bilmiyorum, daha do rusu fark etmedim. Polis memurları beni sürekli darp ettiler, yüzümü pu i ile ba layıp foto rafımı çekmek istediler, benim ceplerimde ta yoktu. Ancak daha sonradan ceplerimden ta lar çıktı, bu ta ları polis memurlarının koyup koymadı ını bilmiyorum, ancak büyük bir ihtimale cebime ta ları polis memurları koymu tur, ben olay günü Emin Pa a Mahallesinde meydana geldi ini bildirdi iniz barikat kurmak suretiyle yolu trafi e kapatma, polislere ve araçlarına ta ve molotof kokteyli atılması olaylarına katılmadım.

“... ”

11. Tutuklanması talebiyle 14/2/2010 tarihinde gönderildi i Van 4. A ır Ceza Mahkemesinin (terör suçlarına bakmakla görevli) sorgusunda da ba vurucu anılan iddialarını yinelemi tir. Ba vurucu aynı tarihte terör örgütü üyesi olmamakla beraber örgüt adına suç i lemek, terör örgütünün propagandasını yapmak, terör örgütü faaliyeti kapsamında kamu görevlisine direnmek suçlarından tutuklanmı tır. Ba vurucunun sorgu hakimine verdi i ifadenin ilgili kısmı öyledir:

"...olay günü saat: 19.00 sularında mahalle de adını bilmedi im bir markete gidiyordum, ekmek alacaktım, birden arkamdan bir elin beni yakaladı im gördüm, benim yüzüm sarılı de ildi, boynumda e arbım vardı, hiç bir ekilde olaylara katılmadım, cevimde ta yoktu, muhtemel hu ta ları polis yoktu, bana göstermi oldu unuz foto raflardaki molotof kokteyleri ile ilgili bir ilgim yoktur, benim internet çıktıklarından haberim yoktur, internet çıktıklarını kimse bana söylemedi ve tavsiye etmedi, ben gözaltına alındıktan sonra gerek emniyete götürürken gerek emniyette iken baca ımda darp edildim, yüzümü pu i ile ba layarak foto rafımı çekmeye davrandılar..."

12. Anılan suçlar kapsamında Cumhuriyet Ba savcılı ınca 12/3/2010 tarihinde ba vurucu hakkında iddianame tanzim edilmi tir. ddianamede, ba vurucunun Cumhuriyet Ba savcılı ınca alınan ve kolluk görevlilerince darbedildi i iddiasını içeren yukarıdaki savunmasına da yer verilmi tir. ddianamenin ilgili kısmı öyledir:

"...15-20 ki ilik bir grubun sokak giri ine biriket ve beton parçaları ile barikat kurmak suretiyle yolu araç trafi ine kapattıklarının görüldü ü, bu gruba da ılmaları yönünde emniyet görevlileri tarafından gerekli uyarıların yapıldı ı, ancak uyarılara aldırmadan eylemlerine devam eden gruba yönelik yapılan müdahale sırasında, grup içerisinde yüzleri bez parçaları ile kapalı ahıslar tarafından emniyet görevlileri ve araçlarına ta lar ve molotof kokteylleri ile saldırılarda bulunuldu u, saldırıda bulunan grup içerisinde oldu u görülen 160 - 165 cm boylarında, yüzü bez ile kapalı olan üpheli Evin BARI 'ın (Ba vurucu) grubun da ılmaya ba ladı ı sırada Fidanlık Yolu Mehmet A a Camii kar ısında bulunan soka a girdi inin görülmesi üzerine görevlilerce yaya olarak yapılan kovalamaca sonucu zor kullanılarak yakalandı ı, üphelinin olay sırasında yüzünü kapattı ı bir adet renkli bez parçasının ele geçirildi i, ayrıca yapılan üst aramasında iki adet ta ın ele geçirildi i, üpheli Evin BARI 'ın bu ekilde grup içerisinde yer aldı ı, fikir ve irade birli i içerisinde grupla birlikte hareket ederek grubun eylemine destek verdi i, terör örgütünün propagandasına dönü türülen gösteride tanınmamak amacıyla yüzünün bir kısmını bez parçası ile kapattı ı, yasadı ı gösteriye müdahalede bulunan güvenlik güçlerine ta atmak suretiyle direndi i,

..."

13. Van 4. A ır Ceza Mahkemesi tarafından iddianamenin kabulü ile ba layan kovu turmanın 28/5/2010 tarihli ilk celsesinde ba vurucunun alınan savunmasında "...beni yakaladıklarında yüzümü çevirip baktıklarında, aa bu kızımı dediler, sürekli darp uyguladılar, çok kötü muamele yaptılar..." ekinde kolluk görevlileri tarafından darbedildi i iddiasını yineledi i görülmektedir. 28/7/2010 tarihli ikinci celsede ise yasal de i iklik nedeniyle görevsizlik kararı verilmi ve kovu turmaya Van 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından devam edilmi tir. Ba vurucu burada da "...Soka a bir kaç adım atar atmaz üzerime polisler çullandı ...Polislerin bu ekilde üzerime çullanıp gözaltına almaları nedeniyle psikolojim iyice bozuldu ...Ayrıca göz altında darp edildi ime ili kin hekim raporum da bulunmaktadır. Emniyette yeniden darp edildi im esnada..." ekinde kolluk görevlilerince darbedildi ini ileri sürmü tür. Van 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından da görevsizlik karan verilmi , dosya Van 2. Çocuk Mahkemesine gönderilmi tir. Bu Mahkemece de görevsizlik kararı verilmesi sonrası kovu turmaya Van 3. A ır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından devam edilmi tir. Mahkemenin 26/8/2014 tarihli celsesinde verdi i savunmada ba vurucu yine "...yolda yürümekte iken polisler tarafından olaylara katıldı im iddiası ile yakalandım... polisler bana arkadan yakla tılar ben yüzlerimi dahi görmedim, beni orada darp etmeye ba ladılar, karakola götürülene kadar darp edildim, hatta karakolda da darp edildim..." ekinde kolluk görevlileri tarafından darbedildi i iddiasını dile getirmi tir. Ba vurucu 30/9/2014 tarihli celsede ise kendisini darbetti ini iddia etti i kolluk görevlileri hakkında Mahkeme tarafından Cumhuriyet Ba savcılı ına suç duyurusunda bulunulmasını talep etmi tir. Mahkeme, ba vurucunun suç duyurusunu kendisinin de ilgili makama yapabilece ini belirterek bu talebi reddetmi tir.

14. Ba vurucu 1/10/2014 tarihinde Cumhuriyet Ba savcılı na verdi i ikayet dilekçesinde "...bakkala gitmekteyken arkasından polis memurlarınca ensesinden tutulup çekilerek kollu un arabasına bindirildi ini, polis memurlarının kendisini darp etmeye ba ladı ını, araç içerisinde yere yatırılarak tekmelenip yumruklandı ını, darp ve kaba daya ın götürüldü ü Emniyet Müdürlü ünde de devam etti ini..." ekindeki iddialarla ilgili polis memurları hakkında suç duyurusunda bulunmu tur. Aynı tarihte Cumhuriyet Ba savcılı nca adli soru turma ba latılmı tır.

15. Cumhuriyet Ba savcılı nca, ba vurucu hakkında yürütülen kovu turma dosyası 24/10/2014 tarihinde Mahkemeden talep edilmi ve gönderilen dosya incelendikten sonra 3/11/2014 tarihinde iade edilmi tir. Bunun dı nda Cumhuriyet Ba savcılı nca kollu un ilgili biriminden 3/11/2014 tarihinde ba vurucunun ikayetine konu olay anma ili kin varsa kamera kaydı talep edilmi tir. Kollu un 29/1/2015 tarihli cevap yazısı ekinde düzenlenen tutanakta, Çocuk ube Müdürlü üne ait kayıt cihazı üzerine takılı iki adet sabit diskte yapılan inceleme sonucunda olay tarih ve saatine ili kin bir kayda ula ılamadı ı ve kayıt cihazı ile sabit disklerin muhafaza altına alındı ı belirtilmi tir.

16. Gönderilen kovu turma dosyası incelenerek 3/11/2014 tarihinde Mahkemeye iade edilmi tir. Söz konusu dosya içerisinde bulunan ve olaya ili kin kolluk görevlilerince düzenlenen "olay yakalama ve el koyma tutana ı"nın ilgili kısımları öyledir:

"(...) terör örgütü yanlısı yayın yaptı ı bilinen internet sitelerinde 15 ubatta gençler eyleme ça rılmı tır.

(...) terör örgütü üyeleri ve sempatizanları tarafından ilimizde gerçekleştirilebilecek muhtemel eylemlere kar ı 12.02.2010 günü 3928 kod nolu zırhlı ekip olarak (...) sokak giri inde Saat 17.00 sıralarında 15-20 ki ilik bir grubun sokak giri ine biriket ve beton parçaları ile barikat kurmak suretiyle yolu araç trafi ine kapattıkları görülmü toplanan gruba megafon ile da ılmaları yönünde gerekli ikazlar yapılmı , ancak grup da ılmayarak eylemlerine devam etmeleri üzerine konu hakkında günün Nöb. C. Savcısına (CMK.250.Madde le Görevli) bilgi verilmi , C. Savcısının 'Siz grupta bulunan ahısların yakalanmasına yönelik çalı malara ba layın, ahıslardan ve olay yerinden suç ve suç unsuruna rastlamanız halinde el koyun, olay yerinde gerekti inde kamera çekimi yapın' ekindeki talimatlarına istinaden gruba gaz ile müdahale edilmi , grup içerisinde yüzleri bezler ile kapalı ahıslar tarafından aracımıza ta ve Molotof Kokteyli ile saldırıda bulunulmu , saldırıda bulunan grup içerisinde yer alan 1,60-1,65 cm. boylarında yüzü bez ile kapalı ahıs (ba vurucu) tespit edilmi , grup da ılmaya ba ladı ı esnada araçtan inilmek suretiyle daha önceden e kalim tespit etti imiz ahsın (...) soka a girdi inin görülmesi üzerine ahıs sokak içerisinde kovalamaca sonucu ahsa yasal hakları hatırlatıldıktan sonra zor kullanılarak 12.02.2010 günü saat: 19.20 sıralarında yakalanmı ve yapılan kontrollerde yüzü kapalı bulman ahsın bayan oldu u tespit edilmi tir. ahıs yakalandıktan sonra olay yerinde yapılan ara tırmada olay esnasında aracımıza atılan ancak yanmamı ekilde yol kenarında bulunarak elde edilen 1 adet üzerinde (...) ibareleri bulunan kırmızı renkli içerisinde sıvı madde olan, a zı kırık cam i e Molotof kokteyli ile ayrıca olay mahallinde yapılan ara tırmada yol kenarında 2 adet iç içe geçirilmi pembe renkli po et içerisinde 3 adet kullanma hazır vaziyette Molotof Kokteyli ile edilerek C. Savcısı (...)nın talimatlarına istinaden el konulmu tur.

...

ahsın grup içerisinde bulundu u ve yakalandı nda esnada yüzünü kapatmı oldu u karı ık renkli bez parçası elde edilerek C. Savcısı (...)nın talimatlarına istinaden el konulmu tur.

..."

17. Yakalama lemini yapan kolluk görevlilerinin düzenledi i tutanak içeri ine göre ba vurucu 12/2/2010 günü saat 19.20'de yakalanmı , hakkında düzenlenen adli raporla birlikte saat 22.50'de adli i lemler için Çocuk ube Müdürlü üne teslim edilmi tir.

Ba vurucu hakkında 12/2/20 i O tarihinde düzenlenen adli rapora göre ba vurucunun sa bacak orta dı kısmında 8x7 cm boyutlarında ekimoz mevcut olup bu yara basit tıbbi müdahale ile giderilebilir düzeydedir. Bu sa lık raporunun sıhhati konusunda ba vurucunun herhangi bir ikayet ileri sürmedi i de görülmektedir.

18. Cumhuriyet Ba savcılı nca 27/3/2015 tarihinde ba vurucunun kolluk görevlilerince darbedildi i iddiasına ili kin olarak kovu turmaya yer olmadı ı kararı verilmi tir. Kararın ilgili kısımları öyledir:

“ ...

Yukarıda açık kimlik bilgileri belirtilen mü tekinin (Ba vurucu), olay tarihinde (..) Terör örgütü sempatizanlarının Mehmet A a Camii kar ısında düzenlenen yasa dı ı gösteri sırasında kolluk kuvvetleri tarafından gözaltına alındı ı, mü tekinin alınan beyanında kolluk görevlilerinin kendisini yakaladıktan sonra cebine ta koyduklarını, yüzünün pu i ile kapatarak foto rafını çektiklerini ve kendisini darp ettiklerini beyan etti i, yapılan soru turma kapsamında suç tarihine ili kin gözaltı kamera kayıtlarına ula ılamadı ı, mü tekinin somut bir ekilde kim tarafından nerede darp edildi ine ili kin beyanda bulunmadı ı, basit yaralanmanın ne suretle gerçekleş ti ine dair dosya kapsamında somut delil bulunmadı ı, mü tekinin polisler tarafından darp edildi i, cebine ta koyuldu u ve yüzünün pu i ile kapatılıp foto rafının çekildi i iddialarının gerçekleş ti ine dair her türlü üpheden uzak somut delil elde edilemedi i anla ılmakla;

Faili meçhul üpheliler hakkında üzerlerine atılı suçtan, CMK.'nun 112. maddesi gere ince kamu adına KOVU TURMAYA YER OLMADI INA,

...”

19. Ba vurucu söz konusu kovu turmasızlık kararına itiraz etmi , itiraz Van 2. Sulh Ceza Hakimli inin 17/12/2015 tarihli kararı ile reddedilmi tir. Ret kararı ba vurucu tarafından 24/12/2015 tarihinde tebellü edilmi tir.

20. Ba vurucu 29/12/2015 tarihinde bireysel ba vuruda bulunmu tur.

IV. LG L HUKUK

21. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun i lendi ini ö renen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar ba lıklı 160. maddesi öyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya ba ka bir suretle bir suçun i lendi i izlenimini veren bir hali ö renir ö renmez kamu davasını açmaya yer olup olmadı na karar vermek üzere hemen i in gerçe ini ara tırmaya ha lar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddi gerçe in ara tırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, üphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve üphelinin haklarını korumakla yükümlüdür."

V. NCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 28/5/2019 tarihinde yapmı oldu u toplantıda ba vuru incelenip gere i dü ünüldü:

A. Ba vurucunun iddiaları

23. Ba vurucu; olay yerinde meydana geldi i belirtilen gösteri ile bir ilgisi olmamasına rağmen kolluk görevlilerince ensesinden çekilerek yakalandı nı, polis aracı içinde tekme ve yumrukla darbedildi ini, polis merkezinde de darp eyleminin devam etti ini iddia etmektedir. Ayrıca ba vurucu, polis merkezinde yüzünün örtü ile kapatılarak foto rafının çekilmeye çalışılmasına direndi i için kötü muameleye maruz kaldı ndan ve polis memurlarınca cebine ta konulmasından da yakınmaktadır. Ba vurucu, hakkında düzenlenen adli raporda iddiasını kanıtlayan bir yaralanma tespiti olmasına rağmen adli makamlarca resen bir soru turma açılmaması, kendisi şikayetçi olduktan sonra ise Cumhuriyet Ba savcılı ncı gerekli deliller toplanmaksızın kovu turmaya yer olmadığı kararı verilmesi nedeniyle etkili bir soru turmanın yapılmadığını da iddia etmektedir. Ba vurucuya göre olaya ilişkin kamera kaydının bulunup bulunmadığı na dair inceleme yine kolluk görevlilerince yapıldığı ndan soru turma ba ımsız ve tarafsız şekilde de yürütülmemiştir. Ba vurucu anılan bu iddiaları kapsamında Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasa nın ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. De erlendirme

24. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye i kence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle ba da mayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

25. Anayasa'nın 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ...ki ilerin ve toplumun refah, huzur ve mutlulu unu sağlamak; ki inin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle ba da mayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığı nın gelişmesi için gerekli artları hazırlamaya çalışmaktır."

26. i kence ve kötü muamele yasa na ilişkin şikayetlerin devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak maddi ve usul boyutları bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri i kence, insanlık dışı veya a a ılayıcı muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumlulu unu içerirken devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı (önleyici yükümlülük) hem de etkili bir soru turma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını (soru turma yükümlülüğü) içermektedir. i kence ve kötü muamele yasa nın maddi boyutu, negatif yükümlülük ile önleyici yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün alanında kalan soru turma yükümlülüğü ise usul boyutunu oluşturmaktadır (benzer yöndeki inceleme usulünü içeren kararlar için bkz. Cezmi Demir ve di erleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 75; Mehmet ah Ara ve di erleri, B. No: 2014/798, 28/9/2016, § 64; Mustafa Rollas, B. No: 2014/7703, 2/2/2017, § 49).

27. Somut olayda ba vurucu; bacağından yaralanmasına neden olan olayın etkili bir şekilde soru turulmadığını yanı sıra söz konusu yaralanmaya neden olan eylemin devlet görevlilerinden sadır olduğunu, ba ka bir ifadeyle kötü muamele yasa nın maddi boyutunun da ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Ancak ba vuru formu ve ekleri ile soru turmadaki deliller, söz konusu iddiayı bu amaçla incelemeye imkan vermemektedir. Bu nedenle somut olaya ilişkin de erlendirme, ba vuruya konu olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde, sadece devletin pozitif yükümlülüğü kapsamındaki etkili soru turma yapma yükümlülüğü açısından ele alınacaktır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğu una karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

29. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün bir usul boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini, gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak, kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 110).

30. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğu ileri sürülen savunulabilir bir iddiasının bulunması halinde Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmi bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu mümkün olmazsa madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hale gelecek ve bazı hallerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25).

31. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmaması yahut yeterli soruşturma yapılmaması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla artılar ne olursa olsun yetkililer, resmi şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidir. Şikâyet yapılmadığında bile ikençe veya kötü muamele olduğunu gösteren belirtiler bulunduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhal başlaması, başsuz biçimde, kamu denetimine tabi olarak, özenli ve süratli yürütülmesi, bir bütün olarak etkili olması gerekir (Tahir Canan, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, § 116).

32. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkan verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resmen harekete geçerek olayı aydınlayabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplaması gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma başsuz bir şekilde, hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır. Bu kapsamda yetkililer diğer deliller yanında görgü tanıklarının ifadeleri ile kriminalistik bilirkişi incelemeleri dahil söz konusu olayla ilgili kanıtları toplamak için alabilecekleri bütün makul tedbirleri almalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 114).

33. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü de dahil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan burada yer verilen diğerlemler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin baş vuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı, tüm yargılamaları mahkumiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına

gelmemektedir (Cezmi Demir ve di erleri, § 113).

34. Devlet memurları tarafından yapılan i kence ve kötü muamele hakkında yürütülen soru turmanın etkili olması için soru turmadan sorumlu ve tetkikleri yapan ki ilerın olaylara karı an ki ilerden ba ımsız olması gerekir. Soru turmanın ba ımsızlı ı sadece hiyerar ik ya da kurumsal ba lantının olmamasını de il ama aynı zamanda somut bir ba ımsızlı ı da gerektirir. Dolayısıyla etkili bir soru turmadan söz edilebilmesi için öncelikle soru turmanın ba ımsız yürütülebilir bir niteli e sahip olması gerekir (Cezmi Demir ve di erleri, § 117).

35. Soru turma sonucunda alınan kararın soru turmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması, bunun yanı sıra söz konusu kararın ya am hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın aradı ı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadı ına yönelik bir de erlendirme içermesi de gerekmektedir (Cemil Dani man, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 99).

b. İnkelerin Olaya Uygulanması

36. Ba vurucunun adli bir i lem kapsamında kolluk personeli tarafından yakalandı ı hususunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Ba vurucu; kolluk görevlilerince ensesinden çekilerek yakalandı ını, polis aracı içinde ve Emniyet Müdürlü ü binasında kolluk görevlilerinin tekme ve yumruklarıyla darbedildi ini iddia etmektedir. Ba vurucunun ensesinden tutularak çekildi i iddiasının ya da bu iddia do ru olsa bile eylemin kötü muamele te kil edecek seviyeye vardı ının makul birtakım delillerle desteklenemedi i anla ılmaktadır. Ancak ba vurucunun polis aracı içinde ve Emniyet Müdürlü ü binasında darbedildi ine ili kin iddiasını, hakkında düzenlenen adli raporla (bkz. § 17) kuvvetlendirdi i görülmektedir. u halde ba vurucunun yakalama anma ili kin olmasa da gözaltında tutulmaya ili kin olarak kötü muameleye maruz kaldı ı yönünde savunulabilir bir iddiasının bulunmadı ı söylenemeyecektir.

37. Kötü muamele yasa ı kapsamında devletin negatif yükümlülü ünün ihlal edildi ine ili kin savunulabilir bir iddianın bulundu u durumlarda resen ve derhal soru turma açılması, ba ka bir ifadeyle soru turma açılmasının ma durun insiyatifine bırakılmaması gerekmektedir. Aksi durumda kaybolma ya da bozulma ihtimali olan delillerin elde edilmesi imkanı ortadan kalkabilir. Bunun da ötesinde soru turma derhal ve resen ba latılmadı ında bu tür eylemlere müsamaha gösterildi i ya da olayın üzerinin kapatılmaya çalı ıldı ı intihasının özelde olayın ma durlarında, genelde ise kamuoyunda olu masına sebep verilebilir. Bu durum ise hukuk devletine olan ba lılı ı, adalete olan güveni zedelemektedir.

38. Ba vurucunun hakkındaki suçlamayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısına verdi i ilk ifadeden itibaren yargılamanın hemen her safhasında kötü muameleye maruz kaldı ı yönündeki iddiasını tekrar etti i görülmektedir (bkz. §§ 10-13). Buna ra men ba vurucunun iddiaları konusunda Cumhuriyet Ba savcılı ınca resmi bir soru turma ba latılmadı , mahkemelerce de bu yönde bir suç duyurusunda bulunulmamı tır. Bu do rultuda kötü muamele yasa ı kapsamında devletin negatif yükümlülü ünün ihlal edildi ine ili kin savunulabilir bir iddianın bulundu u hallerde -ma durun inisiyatiline bırakılmaksızın- derhal resmi bir soru turma ba latılması noktasında yargı makamlarının gereken özeni gösterdi i söylenemeyecektir.

39. Ba vurucunun bizzat verdi i bir dilekçeyle kolluk görevlilerinden ikayetçi olması üzerine ba latılan soru turmada, Cumhuriyet savcısınca ba vurucunun olaya ili kin delil ve ikayetlerinin dinlenmesi için ifadesinin alınması yoluna gidilmemi tir. Oysa ba vurucunun alınacak ifadesinde kendisine yöneltilecek sorularla olayın gerçekte me ko ulları, failer ve varsa tanıklar ile di er birtakım deliller tespit edilebilir, maddi gerçe in ortaya çıkarılması daha mümkün hale getirilebilir. Ayrıca ikayet edilen kolluk görevlilerinin kim oldu u hususunda Cumhuriyet Ba savcılı ınca bir ara tırma

yapılmamı , faili meçhul ekilde yürütülen soru turma somut delil olmadı ı gerekçesiyle kovu turmasızlık kararı ile sonlandırılmı tır. Dolayısıyla belirtilen hususlar do rultusunda etkili bir soru turma için gerekli olan, önemli birtakım delillerin toplanmasında özenli davranıldı ı söylenemeyecektir.

40. Yürütülen soru turma kapsamında Cumhuriyet Ba savcılı ı, kolluktan olay anına ili kin varsa kamera kaydının gönderilmesini istemi ve iki sabit diskte yapılan ara tırmada istenen zaman aralı nda bir kaydın olmadı ı yönündeki kollu un cevabı ile yetinmi tir. Bu durum ba vurucunun da ikayetinde dile getirdi i soru turmanın ba ımsız ve tarafsız yürütülmedi i algısına neden olabilecek niteliktedir. Halbuki anılan yönde bir izlenim verilmemesi açısından ilgili kaydın Cumhuriyet Ba savcılı ınca atanacak -kolluk görevlisi olmayan- bir bilirki i marifeti ile incelenmesi yolu tercih edilebilirdi. Bu açıdan da etkili bir soru turma yürütülmesi noktasında özenli davranıldı ı söylenemeyecektir.

41. Verilen kovu turmaya yer olmadı ı kararında, kim tarafından ve nerede yaralandı ı hususunda somut bir açıklama getirmedi i belirtilen ba vurucunun kolluk görevlilerince darbedildi i yönündeki iddiasının soyut oldu u vurgulanmı tır (bkz. § 18). Ancak Cumhuriyet Ba savcılı ınca ba vurucunun ifadesinin alınması yoluna gidilmemesi, delil olarak sunulan adli raporda tespit edilen yaralanma ile ba vurucunun iddiası bir bütün halinde de erlendirildi inde söz konusu gerekçenin soru turmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması ilkesi açısından yeterli oldu u söylenemeyecektir. Ayrıca olaya ili kin kolluk görevlileri tarafından düzenlenen tutanakta (bkz. § 16) ve Cumhuriyet Ba savcılı ı tarafından düzenlenen iddianamede (bkz. § 12) ba vurucunun kollu un zor kullanımı ile yakalandı ı belirtilmektedir. Buna ra men kovu turmasızlık kararı gerekçesinde; kötü muamele oldu u ileri sürülen müdahalenin Anayasa'nın aradı ı, zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadı ına yönelik bir de erlendirme bulunmamaktadır. u halde kovu turmasızlık karar gerekçesinin de etkili soru turma yapma yükümlülü ü açısından uygun ve yeterli oldu u söylenemeyecektir.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasa ının usul boyutunun ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kurulu u ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları öyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, ba vurucunun hakkının ihlal edildi ine ya da edilmedi ine karar verilir. hlal kararı verilmesi halinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmı sa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hallerde ba vurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladı ı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak ekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

44. Ba vurucu, kötü muamele yasa ının ihlal edildi inin tespiti ile yeniden yargılama ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmu tur.

45. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Do an ((GK), B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında, ihlal sonucuna varıldı ında ihlalin nasıl ortadan kaldırılaca ının belirlenmesi hususunda genel ilkeler belirlenmi tir.

46. Mehmet Do an kararında özetle uygun giderim yolunun belirlenebilmesi açısından öncelikle ihlalin kayna ının belirlenmesi gerekti i vurgulanmı tır. Buna göre ihlalin mahkeme kararından kaynaklandı ı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi çtüzü ünün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örne inin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (Mehmet Do an, §§ 57, 58).

47. Anayasa Mahkemesinin tespit edilen ihlalin giderilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasına hükmetti i hallerde ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak yargılamanın yenilenmesi sebebinin varlı ının kabulü ve önceki kararın kaldırılması hususunda derece mahkemesinin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Zira ihlal kararı verilen hallerde yargılamanın yenilenmesinin gereklili i hususundaki takdir derece mahkemelerine de il ihlalin varlı ını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmı tır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtti i do rultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken i lemleri yapmakla yükümlüdür (Mehmet Do an, § 59).

48. Ba vuruda, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kötü muamele yasa ının usul boyutu itibarıyla ihlal edildi i sonucuna varılmı tır. Dolayısıyla somut ba vuruda ihlalin yargısal bir karara varmak için gerekli olan deliller toplanmadan ve eylemin orantılılı ı hususunda açık bir de erlendirme yapılmadan verilen kovu turmaya yer olmadı ı karardan kaynaklandı ı anla ılmaktadır.

49. Bu durumda kötü muamele yasa ı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden etkin bir adli soru turma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden soru turma ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda Cumhuriyet Ba savcılı ınca yapılması gereken i , öncelikle ihlale yol açan kovu turmaya yer olmadı ı kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeniden karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örne inin yeniden soru turma yapılmak üzere Van Cumhuriyet Ba savcılı ına (Soru turma No: 2014/13228) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

50. Ba vuruda, kötü muamele yasa ının usul boyutu itibarıyla ihlal edildi i sonucuna varılarak yeniden etkin bir adli soru turma yürütülmesi amacıyla kararın bir örne inin Van Cumhuriyet Ba savcılı ına gönderilmesine karar verilmesinin yeterli bir giderim olu turdu u de erlendirildi inden manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

51. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekalet ücretinden olu an toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin ba vurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasa ının ihlal edildi ine ili kin iddianın KABUL ED LEB L R OLDU UNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasa ının usul boyutunun HLAL ED LD NE,

C. Kararın bir örne inin kötü muamele yasa ının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soru turma yapılmak üzere Van Cumhuriyet Ba savcılı ına GÖNDER LMES NE,

D. Ba vurucunun tazminat taleplerinin REDD NE,

E. 239,50 TL harç ve 2.475 TL vekalet ücretinden olu an toplam 2.714,50 TL yargılama giderinin BA VURUCUYA ÖDENMES NE,

F. Ödemenin, kararın tebli ini takiben ba vurucunun Hazine ve Maliye Bakanlı ına ba vuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması halinde bu sürenin sona erdi i tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FA Z UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örne inin Adalet Bakanlı ına GÖNDER LMES NE 28/5/2019 tarihinde OYB RL YLE karar verildi.